

INFORMÁCIA O V. ZJAZDE SLOVENSKEJ PSYCHOLOGICKEJ
SPOLOČNOSTI PRI SAV

I. Ruisel

Ústav experimentálnej psychológie SAV, Bratislava

Najvýznamnejším podujatím Slovenskej psychologickej spoločnosti pri SAV v r. 1978 bol V. zjazd, ktorý sa zišiel v dňoch 31. 10. - 4. 11. vo Vysoých Tatrách. Zjazd sa uskutočnil na počesť 30. výročia Víťazného Februára, 20. výročia založenia ČSPS a SPS a 50. výročia inštitucionalizácie psychológie na Slovensku pod heslom: "Psychológiou za ďalší rozvoj osobnosti a utvárania socialistického spôsobu života".

Zjazdu sa zúčastnilo 440 psychológov zo všetkých odvetví spoločenskej praxe, z výskumných ústavov a centrálnych inštitúcií. Účastníkov pozdravili predstavitelia stranických a štátnych orgánov, zástupcovia z NDR, Maďarska, Vietnamu, Československej psychologickej spoločnosti pri ČSAV, Filozofickej a Sociologickej spoločnosti pri SAV.

Hlavný referát "Psychológia a socialistický spôsob života" predniesol I.Šípoš.

Pojem životného spôsobu je primárne determinovaný politicko-ekonomickými faktormi, v subjektívnej oblasti sa však dotýka jednotlivca, jeho vedomia a hodnotovej štruktúry. Revolučné premeny u nás pod vedením Komunistickej strany Československa viedli od zmien v oblasti materiálnych podmienok výroby a výrobných vzťahov k zmenám v duchovnej

sfére človeka a spoločnosti. K základným ukazovateľom spoločnosti patria práca, spoločensko-politická činnosť, vzdelávanie, kultúra a umenie, sociálne prostredie, každodenný život.

V psychologickú oblasť je spôsob života dôsledkom istej spätoväzbovej autoregulácie. Množina individuálnych a skupinových postojov, aktivít, hodnôt nadobúda postupne relatívne samostatnú existenciu, ktorá pôsobí vo forme istých noriem na spôsob života celej spoločnosti.

Vplyv psychológie na utváranie socialistického spôsobu života sa realizuje v oblasti práce, vzdelávania, zdravotníctva, spoločenského života a pri úsilí o všestranný rozvoj jednotlivca i spoločnosti. V tomto integrovanom úsilí má psychológia svoje výsledky, ale aj rezervy.

Odborný program zjazdu bol rozdelený do 6 sympózií a 2 diskusií pri okrúhlym stole, kde odznelo celkovo 151 referátov. Na úvod v pléne odzneli vstupné zjazdové referáty, ktorých autormi boli gestori jednotlivých sympózií.

Sympóziu č. 1 na tému: "Osobnosť ako interdisciplinárny problém psychologických vied" presvedčivo dokumentovalo, že problematika psychológie osobnosti sa už dnes nemôže relevantne riešiť len v rámci špecializovanej psychológie osobnosti. Náležitý psychologický záber si však vyžaduje nielen interdisciplinárnu spoluprácu v rámci psychologických vied, ale aj zarátovanie tejto problematiky do systémových prístupov.

Autori referátov, ktorých bolo 26, osvetlili chápanie osobnosti z príslušného aspektu vednej disciplíny, vyjadrili sa k profilujúcim metódam, naznačili najdôležitejšie problémy výskumu, vybrali najvýraznejšie výsledky s prihliadnutím na produkciu domácich psychológov, a napokon načrtli možnosti aplikácie.

Sympóziu č. 2 sa konalo pod názvom: "Aktivita ako zdroj formovania osobnosti v profesionálnej a záujmovej

činnosti". Obsahom 20 referátov boli aktuálne psychologické problémy formovania socialistickej osobnosti v profesionálnej a záujmovej činnosti a jeho životného prostredia. Zdôraznené boli základné tézy materialistickej psychológie o rozvoji a prejave psychiky človeka, trendy skúmania problémov súčasnej výrobnjej praxe a úlohy psychológie pri ich riešení. Zvlášť sa kládol dôraz na rozpracovanie otázok psychológie riadenia a stimulovania pracujúcich na splnenie úloh vyplývajúcich zo Správy o hlavných smeroch hospodárskeho a sociálneho rozvoja ČSSR v rokoch 1976 - 1980.

Sympóziu č. 3: "Človek v sociálnom kontexte" prinieslo informácie o výsledkoch výskumov, o teoreticko-analytickom vstupe do širšej problematiky skúmania v určitej vybranej sociálno-psychologickej oblasti.

Z hľadiska aplikácie ich možno rozdeliť do 4 skupín: pracovnej, výchovnej, poradenskej /manželské poradenstvo/ a otázky masovej komunikácie.

Sympóziu, na ktorom odznelo 13 referátov ukázalo, že výskumná práca v oblasti aplikácie sociálnej psychológie sa dnes robí už na solídnej úrovni a že odporúčania na využívanie výsledkov v praxi sú založené na bohatom poznatkovom základe.

Sympóziu č. 4 na tému: "Teória a prax psychologickej starostlivosti pri optimalizácii rozvoja osobnosti" /24 referátov/ sa týkalo psychologickej starostlivosti o rozvoji osobnosti v chorobe so zameraním na srdcovo-cievne choroby, astmu a niektoré neurologické ochorenia. Osobitná skupina referátov sa zaoberala problematikou suicídií. Rozoberala sa ich symptomatológia, faktové, psychodiagnostické zachytenie a možnosti prevencie. Ďalej sa venovala pozornosť harmonickému vývinu vo včasnom detstve, poruchám správania v detstve, poruchám správania v detstve i v staršom veku.

Na základe programu 5. sympózia "Úlohy psychologických vied pri realizácii "Projektu ďalšieho rozvoja výchovno-vzdelávacej sústavy v ČSSR" /32 referentov/ možno konštatovať, že psychologická práca v SSR v oblasti školstva a výchovy má už dnes jednoznačne angažovaný charakter v duchu záverov XV. zjazdu KSČ. Zintenzívniť treba ešte jeho integračný charakter s ohľadom na koncentráciu hlavných síl pri riešení kľúčových problémov, od riešenia ktorých závisí úspešná prestavba školy.

Cieľom sympózia č. 6 "Súčasný stav a perspektíva psychológie, psychoológov a psychologických pracovísk na Slovensku", na ktorom odznelo 12 referátov, bolo prerokovať problematiku stavu procesu inštitucionalizácie psychológie, problémy psychologických pracovísk a inštitúcií všetkých typov z hľadiska súčasného stavu a perspektív psychológie a psychologického profesie.

Časť sympózia sa zamerala na sondážne charakteristiky špecifických problémov psychologických zariadení v teréne, a to v krajských a okresných poradniach, výchovných a diagnostických ústavoch, so zreteľom na rozvoj a posúdenie doterajších skúseností školských psychológov. Ďalej sa hovorilo o modeloch pracovísk v závodoch ťažkého strojárstva, v zdravotníckych zariadeniach, v psychologických pracoviskách ČSĽA a v manželských poradniach.

V tematickej časti "Varia" /14 referátov/ boli sústredené práce zachytávajúce širokú variétu odbornej problematiky.

Beseda pri okrúhlom stole na tému: "Socialistický spôsob života a psychológia" ukázala problém zo širších interdisciplinárnych hľadísk. Sústredila sa na možnosti psychológie pri utváraní socialistického vedomia v podmienkach rozvinutej socialistickej spoločnosti.

Diskusia za okrúhlym stolom na tému: "Aktuálne profesie psychológa" sa sústredila na nové úlohy psychologických služieb po XV. zjazde KSČ. Hlavná váha sa položila na zvýšenie kvality a spoločensko-politickej angažovanosti práce psychológov vo výskume a v praxi námetmi na skvalitnenie a zefektívňovanie psychologických služieb na všetkých úsekoch našej spoločenskej praxe. Osobitná pozornosť sa venovala skvalitňovaniu diagnostickej, psycho-terapeutickej, psychokorektívnej, výchovnoformatívnej a preventívnej práce psychológov.

Podľa záverov zjazdu boli vypracované doporučená pre riadiace štátne orgány.

Pre MŠ SSR:

1. Budovať výchovné psychologicko-pedagogické poradenstvo ako integrovaný systém rozvíjajúceho sa poradenstva.

2. Doporučiť príslušným ústavom a pracovníkom vypracovať koncepciu školskej psychológie.

Zriadiť výskumno-operačné a metodické pracovisko, ktoré by malo charakter aplikačného laboratória školskej psychológie. Jeho poslaním by bolo rýchle prenášanie moderných poznatkov z psychologickéj a pedagogickej teórie do vyučovacej a výchovnej praxe formami učebníc, pracovných listov, metodických materiálov, školení, štúdijských textov, vypracovaním pomôcok na pedagogickú a psychologickú diagnózu a pod.

3. Doporučujeme zmenu v príprave učiteľov všetkých stupňov škôl v tom, že by mal byť zavedený osobitný predmet, najmenej dvojsemestrový, ukončený skúškou, kde by učitelia dostali základy metodológie poznania s aplikáciou na vlastnú pedagogickú prácu a aby základy takejto metodickéj prípravy si osvojili v rámci štúdia svojho predmetu. Zavedenie tohoto predmetu by si nevyhnutne vyžadovalo cvičenia a ročníkové, semestrálne práce. V súvislosti

s tým väčší dôraz klásť na vlastnú výskumnú prácu učiteľov v praxi a postgraduálnom štúdiu. Toto opatrenie považujeme za jeden z najdôležitejších stimulov odborného /aj ľudského/ rastu učiteľov a prostriedok proti rutinérstvu a rigidite v práci učiteľa.

4. Podobne doporučujeme zmenu v príprave učiteľov na stredné a vysoké školy v tom, aby sa zaviedol predmet: Základy tvorivej práce, najmenej dvojsemestrálny, s praktickými cvičeniami, teóriou aj metodológiou tvorivosti.

5. Doporučujeme, podľa vzoru v ZSSR, zaviesť školy pre nadané a tvorivé deti s osobitnými osnovami, so zavedením predmetov metodológia poznania a základy tvorivej práce s návaznosťou týchto škôl na stredné a vysoké školy a výskumnú prax.

6. Doporučujeme zaviesť na stredné školy /skoro každého typu/ /nepovinné-niekoľde povinné/ predmety: metodológia poznávania a základy tvorivej práce. V súvislosti s tým vypracovať osnovy týchto predmetov, praktických cvičení a pod. V týchto predmetoch by sa mohol priamo aplikovať náš program rozvíjania tvorivosti. Rovnako doporučujeme, aby sa tieto predmety zaviedli ako povinné na všetky vysoké školy.

Tieto doporučené opatrenia sa majú riešiť v spolupráci a návaznosti MŠ SSR ako aj KNV a ONV odbormi školstva na strane jednej a na strane druhej v spolupráci s výskumnými ústavmi a vysokými školami.

Doporučenia pre nakladateľstvá:

1. Orientovať vydavateľskú politiku na práce, ktoré by formou metodických prác dokázali aplikovať vedecké poznatky do praxe.

2. Vydať základné práce, pôvodné i preklady, o rozvíjajúcej koncepcii výchovného poradenstva a perspektívne programy na rozvoj motivácie žiakov a hodnotového myslenia žiakov.

3. Vydať čo najrýchlejšie učebnicu školskej psychológie.

4. Vydať program rozvoja tvorivosti žiakov v takej podobe, aby sa mohol používať v školskej práci.

Tieto všetky doporučená vychádzajú z predpokladu, že tvorivá aktívna, angažovaná práca v budúcnosti našej spoločnosti nadobudne vysoký význam, že podiel ľudí pracujúcich bezprostredne vo vede a výskume sa bude zvyšovať a že na iných pracoviskách sa bude vyžadovať neustále zlepšovanie, inovácie, vynálezectvo, tvorivosť.

Pokúsili sme sa proklamovaný význam angažovanej, aktívnej tvorivej práce preniesť do polôh konkrétnych doporučení v školskej praxi a nemyslíme si, že je to program maximalistický; skôr je to východisko z konfrontácie našich možností a ideálov, ktoré by sa mali v tejto oblasti realizovať.

Na zvýšenie spoločenskej prestíže profesie psychológa odporúčame:

1. Skvalitniť profesionálnu prípravu absolventov odborného štúdia psychológie. Za týmto účelom aktivizovať podiel jednotlivých sekcií pri výbere SPS a ich odporúčania presadzovať na MŠ - resp. na katedrách psychológie /vychovávať k úcte k vlastnej profesii!/.

2. Podstatne skvalitniť prácu psychológov v praxi. Za týmto účelom zlepšiť vedenie, ale najmä kontrolu. Výbor SPS navrhnúť a presadzovať pri rezortoch, resp. príslušných ministerstvách - menovanie ústredných inšpektorov /až do toho času, kým sa vec vyrieši zriadením nadriadeného orgánu na riadenie psychologických služieb/.

3. Na katedrách psychológie čím skôr zaviesť postgraduálne štúdium a dbať o jeho zakotvenie v platovej stupnici.

4. Ako jednu z hlavných úloh nového výboru SPS zabezpečiť prostredníctvom ministerstiev urobiť prieskum potreby psychológov v SSR a dbať o jeho zabezpečenie reálneho plánovania tejto profesie.

5. Ustanoviť pri výbore SPS stavovskú komisiu, ktorá by na valných zhromaždeniach a na zjazdoch skladala účty z práce.

V posledný deň zjazdu sa zišlo Valné zhromaždenie SPS, ktoré si vypočulo prehľad práce spoločnosti za dvojročné obdobie a schválilo zjazdové uznesenie.